

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ**

Матеріали наукового колоквіуму 26 травня 2021 року

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ КОЛОКВІУМУ

1. Ризики безпечного соціально-економічного розвитку держави в умовах децентралізації публічної влади та управління.

Павлов О.І., д.е.н., проф., зав. кафедри економіки промисловості

2. Стратегія смарт-спеціалізації територіальних одиниць України як складова економічної безпеки держави.

Фрум О.Л., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

3. Методологічні аспекти антициклічного регулювання безпечного розвитку агропродовольчого сектору на засадах темпоральності.

Кулаковська Т.А., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

4. Децентралізація та локаворизм як фактори забезпечення сталого та безпечного розвитку агропродовольчої сфери регіону.

Самофатова В.А., д.е.н., проф. кафедри економіки промисловості

5. Інституціональні передумови інклюзивної трансформації бізнес-моделі безпечного функціонування агропродовольчих холдингів.

Дідух С.М., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛІ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ХОЛДИНГІВ

Дідух С.М., к.е.н., доц., кафедри економіки промисловості

Існуюча соціально-економічна модель не забезпечує ефективного розподілу результатів господарської діяльності між усіма членами суспільства. Саме тому актуальним є пошук та обґрунтування нових моделей інклюзивного розвитку із забезпеченням достатнього рівня добробуту для широких верств населення.

Особливо гостро проявляються зазначені проблеми в агропродовольчому секторі, для якого є принциповим вирішення задачі подолання відчуження сільського населення від процесу виробництва, від результатів своєї праці з огляду на необхідність збереження людського потенціалу агропродовольчої галузі та забезпечення продовольчої безпеки.

Значна роль у переході українського суспільства на засади інклюзивності належить агропродовольчим холдингам, які за останні роки стали важливою складовою частиною економіки, відіграють вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, збільшенні валютних надходжень, впровадженні інноваційних технологій та розвитку агропродовольчої галузі на інноваційних засадах.

Формування та розвиток агропродовольчих холдингів відбувався в умовах дії екстрактивних інститутів, відсутності рівного доступу до бюджетних, інвестиційних та земельних ресурсів у період первинного накопичення капіталу, згуртованості та політичного лобіювання інтересів. З іншого боку, вертикальна інтеграція агропродовольчих компаній була спрямована на відновлення втрачених міжгалузевих зв'язків та зниження диспаритету цін між агропродукцією та матеріально-технічними ресурсами.

Аналіз стану та оцінка параметрів розвитку агропродовольчих

холдингів засвідчили, що вони є високоефективними та прибутковими компаніями. Разом із цим, підвищення доходів не супроводжується пропорційним зростання прибутковості, що призводить до поступового зниження рентабельності операційної діяльності та рентабельності капіталу та свідчить про поступове вичерпання існуючих резервів екстенсивного зростання та необхідність трансформації моделі розвитку.

Вплив агропродовольчих холдингів на розвиток агропродовольчої сфери та сільських територій має суперечливий дуальний характер. З одного боку, вони є драйвером прискореного інноваційного економічного зростання продовольчої галузі, а з іншого – причиною цілої низки негативних соціально-економічних явищ соціального та екологічного характеру. У цьому контексті мета розбудови системи інклюзивного розвитку агропродовольчої сфери полягає у розв'язанні проблеми дуальності та залученні агрохолдингів до формування суспільної інклюзії в агропродовольчій сфері на основі використання їх високої конкурентоспроможності.

Вирішальне значення при формуванні системи інклюзивного розвитку має розбудова суспільних інститутів та інституціоналізація середовища інклюзивного розвитку.

На сучасному етапі розвитку екстрактивні інститути нового типу (неформальний та тіньовий сектор, неврегульованість відносин з оренди та продажу земельних угідь) стримують подальший розвиток агрохолдингів, що формує першопричини інклюзивної трансформації агрохолдингів, а також чинники подолання неоднорідності інституціонального середовища агропродовольчих холдингів, які поділено на соціальні, ресурсні, глобалізаційні, інституційні, моральні та земельні. Тіньовий сектор по суті є екстрактивним інститутом для агропродовольчої галузі, створюючи переваги для його учасників.

Криза інституціонального середовища агропродовольчої сфери України викликана наявністю цілого ряду диспропорцій та суперечностей розвитку, які формують ряд інституціональних пасток. Конфлікт між формальними та

неформальними інституціями призводить до порушення стійкості інституціональної системи та становить загрозу соціально-політичній стабільності країни.

Інституціональні фактори формування суспільної інклюзії полягають у законодавчому і нормативно-правовому забезпеченні, інформаційній підтримці інклюзивного розвитку, формуванні необхідних компетентностей на всіх рівнях та забезпеченні інтеграції суб'єктів агропродовольчої галузі.

З огляду на масштаб необхідних реконструкційних перетворень важливе місце відводиться державному регулюванню інклюзивного розвитку. Доцільно виділити декілька ключових підходів до інклюзивного розвитку: державоцентричний; соціально-орієнтований; інфраструктурний; підприємницький.

Державоцентричний та соціально-орієнтований підходи є основою патерналістської моделі інклюзивного розвитку, а інфраструктурний та підприємницький – ринкової моделі інклюзивного розвитку. Принципам інклюзивності як сутнісної протиположності екстрактивності більше відповідає ринкова модель інклюзивного розвитку.

Інституціональна та функціональна слабкість держави, несформованість місцевого самоврядування обумовлюють особливе місце агропродовольчих холдингів при впровадженні інклюзивної системи агропродовольчого розвитку та їх функцію драйверів цього процесу, які володіють необхідними ресурсами, компетентностями та мотивацією для оптимального реформування інституціонального середовища, оскільки саме вони в найбільшій мірі зацікавлені у реконструкції існуючої моделі розвитку в напрямі формалізації відносин між суб'єктами господарювання.

З огляду на комплексність, багатоаспектність інклюзивного розвитку та його інституціональну природу, впровадження концепції інклюзивного розвитку можливе лише одночасно на трьох рівнях (макро-, мезо- та мікро-), що відображено у детальній стратегії розбудови системи інклюзивного розвитку агропродовольчих холдингів із виділенням п'ятнадцяти векторів

інклюзивної реконструкції, що включають усі компоненти суспільної інклюзії.

НАТБ ОНАХТ